

HEYBELİADA KONFERANSIMIZ: LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI'NA TEHDİTLER

Ahmet Saltık

24 Temmuz 2024, Lozan Barış Antlaşması'nın (LBA) 101. yıldönümüydü. **İnönü Vakfı**'nca Heybeliada geleneksel yıllık anma toplantısında çağrılı konuşmacıydık. İlk bölümde LBA'ya dönük güncel ve açık-somut **belgesel tehditleri** irdeledik. İkinci bölümde ise kritik boyutlara varan **küresel sağlık sorunlarını**. Vakıf Başkanı **İsmet Paşa**'nın kızı **Özden Toker**'e, torunu **Gülsün Bilgehan**'a teşekkür ederiz. Toplantıya CHP Genel Başkanı Özgür Özel, **N. Tan**, Sn. Prof. Dr. **İlhan Uzel** de katıldı. İnönü Evi bahçesinde iğne yere düşmüyordu.

LBA, 101. yaşını tamamladı. Demek ki 100 yıllık değildi, hâlâ yürürlükte! İki yıl önce **B. Süha Keskin** adlı yurttaş CİMER'e başvurdu ve iki soru sordu (20.03.2022, 2201301208 sayı). Resmi yanıt aynen şöyle: **"Lozan Barış Antlaşması'nda gizli maddeler bulunmamakta olup, maden çıkarmamıza engel teşkil eden herhangi bir madde yer almamaktadır. (...) Anlaşma metnine bakanlığımızın internet sitesinde bulunan Kaynaklar/Kurucu Antlaşmalar linkinden ulaşılabilirdi hususunda bilgilerinizi rica ederim."**

LBA'nın 100. yılı 24 Temmuz 2023'te (geçen yıl) doldu. Ama Türkiye, Cumhuriyetin kurulmasından günümüze yeraltı madenlerini işletmekte. Bu amaçla yüzlerce maden arama ruhsatı verildi. **Atatürk** döneminde maden aramalarına akçalı kaynak için **Etibank** kuruldu. **MTA** (Maden Tetkik Arama) Enstitü-sü de bu amaçla açıldı (14.6.1935, 2805 ve 2804 sayılı yasalar). Görüldüğü gibi madenlerimizin işletilmesi-nin **LBA** ile 100 yıl engellendiği savı hem yanlış hem de son derece tutarsız. Son olarak Karadeniz'de doğalgaz (20.7.2020), Gabar'da petrol bulunduğu AKP/RTE tarafından açıklandı (01.01.2023). 1955'te işletmeye alınan Türkiye'nin ilk modern rafinerisi olan Batman rafinerisi, o bölgemizde üretilen ham petrol içindi. Bunlar hep, **LBA**'nın 100. yılı dolmadan oldu Türkiye'de. Acı olan, bunca temelsiz savlara inanan insanların olması ve böylesi bir kof kara propaganda yöntemine başvurulması, iktidarın etkili ses çıkarmaması...

Ancak... LBA ile ilgili ciddi tehditler söz konusu... İlk olarak AB, Lozan'ı tanımıyor!

Ülkemizin AB'ye katılım görüşmeleri 3 Ekim 2005'te başladı. Aynı tarihte, görüşmelerin ilke ve yöntem-lerini belirleyen **"Müzakere Çerçeve Belgesi (MÇB)"** kabul edildi. 4. paragrafta azınlıklar vurgusu yapılıyor. Belgede, **"AB azınlık haklarıyla ilgili hükümlerin uygulanmasında mevzuatı ve uygulama önlemlerinin pekiştirilmesini ve genişletilmesini beklemektedir..."** deniyor. AB, **LBA**'da tanımlanan üç azınlıktan öte bir arayışta. Bu, ilerleme raporlarıyla daha önce anlaşılmıştı. AB'nin dileği Türkiye'nin ulus devlet yapısını zedeleyecek **yeni azınlıklar üretmek!** Anlaşıyor ki AB, bu çabalarını yoğunlaştıracaktır, öyle de olmuştur.

AB, MÇB ile Türkiye'yle adeta hesaplaşmakta!

- MÇB'nin 11. paragrafı ise AB mevzuatına uymadığı gerekçesiyle **Türkiye'nin daha önce yaptığı ikili antlaşmalarla uluslararası antlaşmaların sona erdirileceğini** belirtiyor. Buna göre Türkiye'nin hangi ikili-uluslararası antlaşmalarının geçersiz kılınacağı belirsiz!?
Örneğin **KKTC**'nin varlığı, 1959-60 **Londra-Zürich** antlaşmaları, bu paragrafa dayanılarak geçersiz sayılabilir! Ucunun **Lozan**'a veya **Montrö**'ye uzanmayacağını kimse güvenceleyemez!
Bu bilinçli belirsizlik çok tehlikelidir, neden izin verilmiştir?

BOP kapsamında Irak'ın kuzeyinde eylemli olarak (*de facto*) yaratılan karakol devlet, gelecekte Türkiye'ye **sınır istemleri** dayatabilir. Fırat'ın batısında Suriye'nin kuzeyindeki istasyon devlet taslağı da!

- Uyuşmazlıkta, **AB MÇB 6. paragrafa göre "anlaşmazlık" Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) taşınacak** ve ABD-AB baskısı belirleyici olacaktır. Türkiye UAD statüsüne taraftır ve kararları bağlayıcıdır.

- Gelişmeler ülke bütünlüğümüzü tehdit eden nitelik kazansa bile, **MÇB**'nin bu paragrafına göre Türki-ye, meşru **"askeri güç kullanma"** hakkını kullanamayacaktır. BM Antlaşması madde 51 hakkı boşluktadır.

- **TSK, "güç kullanmama" diye iki sözcükle devre dışı bırakılmıştır!** Bu nasıl bir diplomatik aymazlıktır!?

- Ülke bütünlüğünü korumak için tersi yapılırsa, bu kez AB, **MÇB**'nin çiğnendiğini ileri sürerek Türkiye ile görüşmeleri askıya alabileceği gibi, geniş kapsamlı yaptırım uygulayabilir. Halen askıdayız...(!)

Asırlık LBA, ülkemizin uluslararası hukukta **tapusu** ve ulusal **tabumuzdur!** Son derece özenle, çok büyük titizlik ve ustalıkla korunmalı, kollanmalı, yaşatılmalı ve hiçbir tuzağa kesinlikle düşülmemelidir.